

УДК 378.147: 81

DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.1.7>**Людмила КРАЙНЯК**

кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій, Західноукраїнський національний університет

ORCID: 0000-0003-4713-9416**Ольга БОДНАР**

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій, Західноукраїнський національний університет

ORCID: 0000-0002-5453-9859**Олександра ДУДА**

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій, Західноукраїнський національний університет

ORCID: 0000-0003-1586-8884

ФОРМУВАННЯ АВТОНОМНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА БАЗІ ЕЛЕКТРОННОЇ ОСВІТНЬОЇ ПЛАТФОРМИ MOODLE

У статті здійснена спроба теоретичного обґрунтування, розробки та дослідної перевірки методики формування автономності майбутніх перекладачів у сфері професійної комунікації на базі електронної освітньої платформи MOODLE. Визначено зміст компонентів методики формування автономності перекладачів у сфері професійної комунікації з використанням електронної освітньої платформи MOODLE та виявлено педагогічні умови її реалізації, а саме: формування та розвиток ціннісного ставлення студентів до автономної діяльності, організація підготовки студентів до автономної роботи на електронній освітній платформі MOODLE, забезпечення професійної готовності та мотивації викладача до роботи з електронною освітньою платформою MOODLE. Створено комплекс вправ для розміщення на електронній освітній платформі MOODLE для самостійного вивчення загальнонаукової лексики, граматики, характерної для наукового стилю мовлення, перекладу різножанрових текстів спеціального дискурсу. Розроблена авторами методика формування автономності майбутніх перекладачів у сфері професійної комунікації на базі електронної освітньої платформи MOODLE є заснованою на аксіологічному, особистісному, діяльнісному, компетентнісному та модульному підходах. Вона включає етапи самодіагностики, пізнавально-творчий та оціночний. Запропонований алгоритм містить наступні компоненти: зміст навчального матеріалу, поданого у шести професійних модулях навчання, кожен з яких поділений на лексичну, граматичну та перекладацьку частини; ініціомовні лексичні одиниці, відібрані відповідно з вимогами до підготовки перекладачів професійно-орієнтованого дискурсу; граматичні явища, що викликають труднощі під час перекладу спеціального дискурсу; послідовну роботу з формування та розвитку умінь автономної діяльності, що реалізується через тести, анкети, опитування та комплекс вправ, що включають мовні, передмовні, мовні, навчальні та контролюючі вправи.

Ключові слова: електронна освітня платформа MOODLE, професійно орієнтована комунікація, автономність майбутніх перекладачів, професійно-орієнтований дискурс.

Lyudmila Krainyak, Olga Bodnar, Oleksandra Duda. FORMING THE AUTONOMY OF FUTURE TRANSLATORS IN THE FIELD OF PROFESSIONAL COMMUNICATION BASED ON THE ELECTRONIC EDUCATIONAL PLATFORM MOODLE

The article is an attempt to theoretically substantiate, develop and experimentally test the methodology for forming the autonomy of future translators in the field of professional communication based on the MOODLE electronic educational platform. The content of the components of the methodology for forming the autonomy of translators in the field of professional communication using the MOODLE electronic educational platform is determined and the pedagogical conditions for its implementation are identified, namely: formation and development of students' value attitude to autonomous activity, organization of students' preparation for autonomous work on the MOODLE electronic educational platform, ensuring professional readiness and motivation of the teacher to work with the MOODLE electronic educational platform. A set of exercises has been created for posting on the MOODLE electronic educational platform for independent study of general scientific vocabulary, grammar characteristic of the scientific style of speech, translation of texts of different genres of special discourse. The methodology developed by the authors for developing the autonomy of future translators in the field of professional communication on the basis of the MOODLE electronic educational platform is based on axiological, personal, activity, competence and modular approaches. It includes the stages of self-diagnosis, cognitive and creative ones, and evaluation. The proposed algorithm includes the following components: the content of the educational material presented in six

professional training modules, each of which is divided into lexical, grammatical and translation parts; foreign language lexical items selected in accordance with the requirements for training translators of professionally oriented discourse; grammatical phenomena that cause difficulties in translating special discourse; consistent work on the formation and development of autonomous activity skills, which is implemented through tests, questionnaires, surveys and a set of exercises that includes language, pre-language, training and control exercises.

Key words: *electronic educational platform MOODLE, professionally oriented communication, autonomy of future translators, professionally oriented discourse.*

Вступ. Останніми роками зі зміною реалій у нашій країні під впливом процесів глобалізації, внаслідок різноманітних викликів актуальним стає перегляд класичних підходів до організації освітнього процесу, створення електронного інформаційно-освітнього середовища, розробка методик навчання за умов інтенсивного розвитку електронних освітніх ресурсів. Саме тому велику популярність набувають різні типи електронних освітніх платформ (ЕОП), найбільш поширеною з яких є платформа MOODLE, що має значний педагогічний потенціал, який використовується не повною мірою.

У зв'язку з процесом глобалізації, розвитком міжкультурних зв'язків, налагодженням ділових контактів зростає потреба у перекладачах взагалі, і, зокрема, у перекладачах у сфері професійної комунікації. З метою задоволення зростаючої потреби в таких фахівцях немовні вищі також активно долучилися до їхньої підготовки. Чинна практика підготовки фахівців цього профілю хвилює недостатньою кількістю годин, що відводиться на вивчення іноземних мов. Тому однією з найбільш нагальних проблем, що стоять перед сучасною методикою навчання іноземних мов у галузі підготовки перекладачів професійно-орієнтованого дискурсу, стає розробка методичних засад, спрямованих на формування автономності студентів ЗВО.

Як показав аналіз науково-методичної літератури з теми дослідження, питання розробки нових методик навчання, спрямованих на формування необхідних компетенцій у випускників ЗВО, розглядаються у працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених [11; 15; 22–24]. Величезна кількість досліджень присвячена навчанню різних видів перекладу: письмовому та усному (синхронному та послідовному), художньому, суспільно-політичному, побутовому [2; 6; 17; 20]. Питання формування автономності у процесі вивчення іноземної мови досліджуються у працях зарубіжних і вітчизняних вчених [3; 8; 11; 19; 20–24]. В останні роки було проведено низку досліджень у галузі навчання різним видам мовної діяльності на основі автономного підходу [1; 4; 9; 20]. Є ціла низка робіт, у яких порушуються питання створення науково-методичних основ та вимог до розробки електронних освітніх ресурсів [7; 10; 12; 16; 20].

Проведений нами аналіз теорії та практики формування автономності майбутніх перекладачів у сфері професійної комунікації з використанням електронних освітніх ресурсів, зокрема платформи MOODLE, свідчить про те, що ця проблема вирішена недостатньо, що підвищує актуальність цього дослідження. Відтак, нагальність досліджуваної проблеми дозволила сформулювати **мету дослідження**: теоретичне обґрунтування, розробка та дослідна перевірка методики формування автономності майбутніх перекладачів у сфері професійної комунікації на базі електронної освітньої платформи MOODLE.

Методологія та методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувалися взаємодоповнюючі методи дослідження:

- теоретичні: вивчення та аналіз літератури (психолого-педагогічної, філософської, лінгвістичної та методичної), наукових публікацій з проблеми дослідження; вивчення та узагальнення досвіду з досліджуваної проблеми;

- емпіричні: спостереження, анкетування, тестування, аналіз продуктів навчально-пізнавальної діяльності студентів, дослідницьке навчання;

- статистичні: обробка результатів навчання математичними методами, статистичний аналіз проведеного дослідження та інтерпретація результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Авторами дослідження автономність розглядається як здатність особистості усвідомлено здійснювати свою освітню діяльність, націлену на створення особистісно значущого освітнього продукту, рефлексувати та адекватно її оцінювати, накопичувати позитивний досвід, бути відповідальним за процес і результати даної діяльності, конструктивно і творчо взаємодіяти з освітнім середовищем та його суб'єктами. Структура автономності може бути представлена у вигляді трьох компонентів: 1) мотиваційного, що містить мотиви автономної діяльності; потреба до самоосвіти за допомогою електронних освітніх ресурсів; потреба в оволодінні вміннями, навичками та способами автономної діяльності; 2) особистісного, який передбачає наявність адекватної самооцінки; розумових властивостей, що виступають основою навчальних дій; якос-

тей-звичок, які сприяють підвищенню ефективності самостійної діяльності; психічних властивостей особистості, необхідних для ефективного виконання автономної роботи; 3) компетентнісного, що включає в себе знання, вміння та навички цілепокладання та самостійного знаходження способів їх досягнення, планування та організації своєї автономної роботи; володіння методами роботи з інформацією; використання ЕОП для автономної роботи, знання іноземної мови не нижче за рівень B1; знання прийомів та способів перекладу; самоконтроль, самоаналіз та коригування своєї діяльності.

У сучасній вітчизняній теорії та практиці формування автономності студентів спостерігається ряд протиріч між:

- потребою суспільства та держави у професіоналах з високорозвиненим ступенем автономності та відсутністю відповідності цієї потреби рівню розвитку автономності випускників ЗВО;

- високим педагогічним потенціалом електронних освітніх ресурсів та недостатнім їх застосуванням як засобом формування автономності студентів, майбутніх перекладачів у сфері професійної комунікації;

- необхідністю розробки методики формування автономності перекладачів професійно-орієнтованого дискурсу за допомогою електронних освітніх ресурсів та недостатньою розробленістю науково-практичних основ забезпечення цього процесу у сучасній лінгводидактиці.

Для вирішення цих протиріч авторами було проведено дослідження на базі Західноукраїнського національного університету в межах освітньо-наукової програми «Філологія (германські мови): методика викладання і переклад». У ньому взяли участь студенти першого курсу магістратури, усього дослідженням було охоплено 110 студентів. Дослідження проводилося з 2020 по 2025 рік і включало три етапи: аналітико-пошуковий, дослідно-експериментальний, контрольно-узагальнюючий.

На аналітико-пошуковому етапі проаналізовано психолого-педагогічну, філософську літературу та нормативну документацію з проблеми дослідження; визначено протиріччя, висунуто мету дослідження, визначено об'єкт, предмет, гіпотезу та завдання дослідження, проведено спостереження та аналіз результатів підготовки перекладачів у сфері професійної комунікації для виявлення реального стану проблеми; розроблено методику формування автономності майбутніх перекладачів у сфері професійної комунікації

на базі ЕОП MOODLE. На дослідно-експериментальному етапі коригувався методологічний апарат дослідження; перевірено та впроваджено методику формування автономності майбутніх перекладачів у сфері професійної комунікації на базі ЕОП MOODLE: проведено діагностуючий, проміжний та підсумковий зрізи з метою визначення сформованості умінь автономної роботи; внесено корективи до розробленої методики навчання. На контрольно-узагальнюючому етапі проведено опрацювання результатів дослідження та їх узагальнення; сформульовано основні висновки; оформлено результати дослідження; визначено перспективи досліджень надалі.

Розроблена авторами методика формування автономності майбутніх перекладачів у сфері професійної комунікації на базі електронної освітньої платформи MOODLE є заснованою на аксіологічному, особистісному, діяльнісному, компетентнісному та модульному підходах, що включає етапи самодіагностики, пізнавально-творчий та оціночний та містить наступні компоненти: зміст навчального матеріалу, поданого у шести професійних модулях навчання, кожен з яких поділений на лексичну, граматичну та перекладацьку частини; іншомовні лексичні одиниці, відібрані відповідно з вимогами до підготовки перекладачів професійно-орієнтованого дискурсу; граматичні явища, що викликають труднощі під час перекладу спеціального дискурсу; послідовну роботу з формування та розвитку умінь автономної діяльності, що реалізується через тести, анкети, опитування та комплекс вправ, що включають мовні, передмовні, навчальні та контролюючі вправи; засоби навчання – навчально-методичний посібник, ЕОП MOODLE, що інтегрує автентичні іншомовні матеріали для діагностики, самонавчання та контролю процесу формування автономності майбутніх перекладачів.

На платформі MOODLE авторами методики створено комплекс диференційованих вправ, спрямованих на навчання граматиці, характерної для наукового стилю мови, що передбачає дидактично організовану структуру граматичних завдань, починаючи від самостійного вибору способу ознайомлення з граматичним матеріалом, що підлягає засвоєнню, до закріплення за допомогою вправ, спрямованих на повторення та корекцію граматичних навичок, сформованих на попередньому етапі, організацію підтримуючого тренування з метою не допустити втрату засвоєного матеріалу, засвоєння нового матеріалу за допомогою його багаторазового повторення, розширення нового матеріалу та його система-

тизацію, в якій поєднуються шляхи навчання граматиці «від окремого до цілого», «від цілого до окремого», що передбачає вільний вибір студентами методів та форм автономної роботи. З усіх можливих елементів та ресурсів ЕОП MOODLE автори методики використували елементи «Опитування», «Тест» (для проведення діагностики), ресурси «Гіперпосилання», «Книга», «Сторінка», «Файл» (для презентації матеріалу), елементи «Завдання», «Глосарій», «Тест» (типи запитань: вірно/невірно, коротка відповідь, множинний вибір, на відповідність, з вкладеними відповідями, пропущеним словом, есе), «Форум» (для розробки системи вправ).

Комплекс вправ на платформі MOODLE включає лексичний, граматичний і перекладацький блоки. Відбір загальнонаукової лексики для навчання перекладу професійно-орієнтованого дискурсу ґрунтується на наступних принципах: тематичному, практичній необхідності, частотності, сполучуваності слова, комунікативної цінності слова, словотворчої цінності, стилістичної нейтральності. Відбір граматики наукового стилю мовлення здійснено на основі аналізу різножанрових текстів і визначення найпоширеніших граматичних конструкцій, навчання базується на

таких методичних принципах: комплексність і диференційованість; граматична активність; опора на граматику рідної мови; доступність; самоконтроль. Поза увагою авторів методики не залишилися і педагогічні умови результативного використання електронної освітньої платформи MOODLE у процесі формування автономності майбутніх перекладачів у сфері професійної комунікації: формування та розвиток ціннісного ставлення студентів до автономної діяльності, організація підготовки студентів до автономної роботи на ЕОП MOODLE, забезпечення професійної готовності та мотивації викладача до роботи з ЕОП MOODLE.

Висновки. Таким чином, у результаті дослідження визначено зміст компонентів методики формування автономності перекладачів у сфері професійної комунікації з використанням електронної освітньої платформи MOODLE та виявлено педагогічні умови її реалізації, а саме: формування та розвиток ціннісного ставлення студентів до автономної діяльності, організація підготовки студентів до автономної роботи на електронній освітній платформі MOODLE, забезпечення професійної готовності та мотивації викладача до роботи з електронною освітньою платформою MOODLE.

Література:

1. Алексеева О. Р., Бутенко Л. Л., Курлішук І. І., Швирка В. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання курсу за вибором «Трендспотинг та професійне майбутнє сучасного фахівця» К.: Вид. дім «KM Academia», 2000. 218 с. URL: <https://www.researchgate.net/publication> (дата звернення: 20.05.2024).
2. Воронцова Т. Ю. Використання нових інформаційних технологій в процесі вивчення іноземної мови. *Педагогічні науки* : збірник наук. праць Київського національного лінгвістичного університету. 2012. Вип. 62. С. 81–85.
3. Вища освіта : Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. URL: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro> (дата звернення: 11.06.2024).
4. Гладир А. І. Системи дистанційного навчання – огляд програмних платформ. Теорія та методологія формування дистанційного навчання: монографія / за ред. Л. М. Савчук, А. В. Череп. Дніпро, 2019. С. 55–89. URL: http://www.kdu.edu.ua/statti/Tezi/Tezi_2012/43.pdf (дата звернення: 11.02.2025).
5. Гребінник Л. В. Організація самостійної роботи з німецької мови студентів гуманітарних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2012. Вип. 62. № 1. URL: <http://znp.udpu.edu.ua/issue/view/11421>. (дата звернення: 01.03.2025).
6. Дистанційне навчання: психологічні засади: монографія / М. Л. Смольсон, Ю. І. Машбиць, М. І. Жалдак та ін.; за ред. М. Л. Смольсон. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2012. 240 с.
7. Дистанційне навчання: дидактика, методика, організація: монографія / В. Г. Гетта, С. М. Єрмак, Г. В. Джевага, О. М. Шульга, І. В. Повечера, Н. М. Носовець, А. М. Коляда. Чернівці, 2017. 286 с.
8. Дуніна І. М. Платформи дистанційного навчання в університетах Франції. *Науковий вісник Донбасу*. 2011. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_4_7 (дата звернення: 11.06.2020).
9. Іжко Є. С. Метод проектів як один із засобів оптимізації автономного навчання. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія: Філологічні науки. 2014. № 2. С. 92–98.
10. Карабін О. Й. Роль інформаційних технологій у підготовці майбутніх учителів гуманітарних дисциплін. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Т. 1. № 59. С. 176–178 URL: http://www.Nbuv.gov.ua/old_jrn/ejournals/Vnadsps/2011_4/11koigud.pdf4. (дата звернення: 11.06.2022).
11. Коваль Т. І. Особливості використання дистанційних технологій навчання у вищій школі. *Педагогічні науки* : збірник наук. праць. 2012. Вип. 62. С. 81–85. URL: http://www.knlu.kiev.ua/ua/c_inf/conf/01_Koval.pdf (дата звернення: 21.09.2023).

12. Лимонова Н. Яким чином пандемія вплинула на он-лайн навчання: цифри та статистики. *Наукові записки НаУКМА. Педагогічні науки*. 2019. Том 189. С. 83–89. URL: <https://osvitanova.com.ua/> (дата звернення: 11.06.2020).
13. Мартиненко О. Є. Експериментальна перевірка ефективності методики дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіюванню англійською мовою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія: Педагогіка та психологія, 2017, №26. С. 123–135.
14. Мирончук Н. М. Застосування методу проєктів у підготовці майбутніх викладачів до самоорганізації в професійній діяльності. *Проблеми освіти : зб. наук. праць*. Ін-т модернізації змісту освіти МОН України. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2017. Вип. 87. С. 191–196.
15. Писанко М. Л. MOODLE як засіб дистанційного навчання майбутніх перекладачів аудіювання англійською мовою. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Том 75, № 1. URL: file:///C:/Users/Dell/Downloads/MOODLEAK_ZASIB_DISTANCIJNOGO_NAVCANNA_MAJBUTNIH_P.pdf (дата звернення: 11.01.2025).
16. Рябова З. В., Єльнікова Г. В. Професійне зростання педагогів в умовах цифрової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Вип. 80 (6). С. 369–385. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.4202> (дата звернення: 11.06.2020).
17. Сорокіна Г. М., Краснова Н. В. Викладання іноземної мови в умовах дистанційного та он-лайн навчання. Scientific collection «Inter Conf», (51): with the Proceedings of the 9th International Scientific and Practical Conference «Science and Practice: Implementation to Modern Society» (April 18–19, 2021). Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., 2021. P. 229–234 .
18. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. З. Н. Курлянд [та ін.] : за ред. З. Н. Курлянд. Київ, Україна: Знання, 2012. 260 с.
19. Теорія та практика змішаного навчання: монографія. [Кухаренко В. М., Березенська С. М., Бугайчук К. Л. та ін.]; за ред. В. М. Кухаренка. Харків: Міськдрук, НТУ ХПІ, 2016. 284 с.
20. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. К.: Кондор. 2011. 628 с.
21. Шелестова Л. С. Інтерактивні технології: за і проти. *Шкільний світ*. 2003. № 12. С. 3–9.
22. Bouchard P., L. Kalman. Distance education and learner autonomy: Some theoretical implication. *Special Language: From Humans Thinking to Thinking Machines*. Clevedon, Phil.: Multilingual Matters LTD., 1989. 287–308 p. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED436653.pdf> (дата звернення: 11.01.2025).
23. Maiier N. V. Distance learning technologies in organizing self-study work of students majoring in philology. *Information Technologies and Learning Tools*, Vol. 59, № 3, 2017. P. 96–102. URL: <https://journaliitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1651/1194> (дата звернення: 11.01.2025).
24. Keegan D. Foundations of distance education (3rd ed.). New York, NY: Routledge, 1996. 288 p.